

12

Kaupunkiympäristölautakunnan vastaus valtuutettu Emma Karin ym. valtuustoaloitteeseen koskien Helsingin luontojalanjäljen pienentämistä

Pöydälle 08.10.2024

HEL 2024-003154 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta katsoo valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Helsingin tulisi asettaa kansainvälisten luontotavoitteiden kanssa linjassa olevat tavoitteet oman luontojalanjäljen pienentämiseksi ja pyrkiä suunnitelmallisesti haitallisten luontovaikutusten vähentämiseen. Toimet tulisi liittää osaksi Helsingin ympäristönsuojelun tavoitteita ja niiden toteutumisesta raportoida vuosittain.

Kaupunkiympäristölautakunta toteaa, että kaupungin alueella tapahtuvan luonnonsuojelun ja monimuotoisen luonnon vaalimisen lisäksi Helsingin on pyrittävä vähentämään luontovaikutuksiaan rajojensa ulkopuolella. Luonnonvarojen ylikulutus, elinympäristöjen häviäminen ja ilmastomuutos aiheuttavat globaalisti luontokatoa, joka on uhka hyvinvoinnillemme ja taloudellemme. Helsinkiläisten luontojalanjäljen laskeminen ja luontojalanjälkeä pienentävien toimien käyttöönotto on kirjattu Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoitteisiin 2040. Luontojalanjäljen mittausta kehitetään tällä hetkellä eri puolilla maailmaa.

Helsingin luontojalanjälki

Helsingin luontojalanjälki laskettiin ensimmäisen kerran toukokuussa 2024. Laskennassa tarkasteltiin sekä Helsingin alueella tapahtuvasta toiminnasta aiheutuvaa luontojalanjälkeä että Helsingin kaupungin hankinnoista aiheutuvaa luontojalanjälkeä. Laskenta perustui Jyväskylän yliopiston kehittämään menetelmään.

Luontojalanjälki kertoo, kuinka suuren haitan Helsinki aiheuttaa luonnon monimuotoisuudelle. Luontojalanjälkeä aiheuttavat luontokadon viisi ajuria, jotka ovat kansainvälisen luontopaneelin IPBES:n määrittämiä. Ajurit ovat maan- ja merenkäyttö sekä käytön muutokset, luonnonvarojen käyttö, ilmastomuutos, saastuminen ja vieraslajit.

Laskennan tulokset osoittavat, että vuoden 2022 datan perusteella Helsingin luontojalanjälki aiheutuu erityisesti elintarvikkeiden, kaukolämmön ja sähkön kulutuksesta. Tuloksista on eroteltavissa, mitkä kulkukategoriat aiheuttavat suurinta ekosysteemihaaitta kussakin kategoriassa. Esimerkiksi elintarvikkeet aiheuttavat merkittävästi maaperän ekotoksisuutta, ja liikenteen polttoaineet ja rakentaminen aiheuttavat puolestaan merkittävästi maankäytöstä ja maankäytön muutoksista aiheutuvaa maaperän stressiä. Liikenteen polttoaineilla on merkittävä vaikutus myös alailmakehän otsonin muodostumiseen sekä maan happamoitumiseen. Laskennan tuloksia tulkittaessa on kuitenkin huomioitava, että laskentaan liittyy vielä paljon epävarmuuksia. Lisäksi on huomioitava, että vuosi 2022 oli poikkeuksellinen muun muassa kaukolämmön polttoainejakauman osalta ja tilanne on jo muuttunut Hanasaaren voimalaitoksen sulkemisen myötä ja paranee edelleen lähivuosina.

Luontojalanjäljen pienentämisen tavoitteen asettaminen

Helsingin ympäristösuojelun tavoitteet 2040 on kaupungin ympäristönsuojelutyötä ohjaava asiakirja. Se täsmentää kaupunkistrategian 2021–2025 ympäristönsuojeluasioita koskevia tavoitteita ja asettaa tavoitteet niille ympäristönsuojelun osa-alueille, joita strategia ei kata. Ympäristönsuojelun tavoitteet tarkistetaan uuden kaupunkistrategian hyväksymisen jälkeen.

Luontojalanjäljelle asetettava pienentämistavoite on luontevaa asettaa ympäristönsuojelun tavoitteiden tarkistamisen yhteydessä sitten kun luontojalanjäljen laskentamenetelmät ovat riittävän vakiintuneet. Laskentamenetelmien kehitystä tulee seurata ja laskea kaupungin luontojalanjälki uudelleen tuoreemmalla datalla.

Toimenpiteet, jotka tähtäävät luontojalanjäljen pienentämiseen auttavat usein leikkaamaan myös hiilijalanjälkeä ja päinvastoin. Tästä syystä luontojalanjäljen pienentämistavoitteen yhteydessä on mielekästä asettaa myös tavoite kaupunkilaisten hiilijalanjäljen pienentämiseksi, joka sekkin on kirjattu ympäristönsuojelun tavoitteisiin.

Kun luontojalanjälkitavoite on asetettu, sen pienentämisen edistymisen seuranta voidaan tuoda kaupunginvaltuustolle vuosittaisen ympäristöraportin yhteydessä.

Helsingin luontojalanjälkeä pienentävät toimenpiteet

Ympäristönsuojelun tavoitteet 2040 on tavoiteasiakirja, ja toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi sisältyvät kaupungin ympäristönsuojelun osa-alueohjelmiin. Tavoitteiden asettamisen jälkeen toimet luontojalanjäljen ja hiilijalanjäljen pienentämiseksi on syytä sisällyttää osaksi hankintojen ohjausta ja yllä mainittuja osa-alueohjelmia.

Luonto- ja hiilijalanjälki pienenee myös, kun kaupunki muuttaa toimintaansa kokonaisvaltaisesti vastuullisemmaksi. Esimerkiksi kaupunkiympäristön toimialalla on käynnissä Kestävä Kymppä -työ, jonka tarkoitus on edistää ekologisen kestävyuden huomioimista kaikessa toimialan tekemisessä muiden kestävyystavoitteiden ohella. Työ on vielä kesken, mutta sen tuloksia on voitu jo hyödyntää toiminnan suunnittelussa.

Lisäksi luontojalanjälkeen vaikutetaan kaupungin rajojen sisällä muun muassa valmistelussa olevien luonnonsuojelualueohjelman ja ekologisen kompensaaation käyttöönoton kautta. Tämän lisäksi kaupunkiympäristön toimiala tulee osallistumaan vastikään voimaan tulleen EU:n ennallistamisasetuksen edellyttämään kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimiseen. Suunnitelma tähtää luonnon ennallistamistavoitteiden edistämiseen ja niiden toteuttamisperiaatteiden määrittelemiseen.

Valtuustoaloite

Valtuutetut Emma Kari ja 13 muuta ovat tehneet 28.02.2024 seuraavan valtuustoaloitteen:

"Helsingin luontojalanjäljen pienentäminen

Helsingin luonto on ainutlaatuista ja asukkaiden arvostamaa. Kaupunki on sitoutunut suojelemaan luontoaan ja vaalii aktiivisesti monimuotoista luontoaan ja huolehtimaan siitä, että kaikilla helsinkiläisillä on vastaisuudessaakin lyhyt matka lähiluontoon. Valtuustokaudella perustetaan vähintään viisi uutta luonnonsuojelualuetta vuodessa. Helsingin luontovaikutukset ulottuvat kuitenkin myös kaupungin rajojen ulkopuolelle.

Tampereen kaupunki on selvittänyt kaupunkiorganisaationsa hiili- ja luontojalanjäljet. Selvityksen tavoite on esittää suuren kaupunkiorganisaation luonnon monimuotoisuudelle tuottama haitta. Myös Helsinki on mukana projektissa, jossa on tavoitteena laskea kaupungin luontojalanjälki Jyväskylän yliopistossa kehitetty yritysten luontojalanjälkimittaria käyttäen.

Laskennan avulla arvioidaan kaupungin toiminnan vaikutuksia maankäyttöön paitsi Suomessa myös maailmalla. Laskenta tarjoaa yhden keinon kaupungin toiminnasta aiheutuvien luontohaittojen arvioimiseen. Tämä luontojalanjäljen mittari arvioi osuutta maailman eliölajeista, jotka ovat todennäköisesti vaarassa kuolla sukupuuttoon. Toisin sanoen kaupungin osuutta koko ihmiskunnan aiheuttamasta sukupuutosta.

Kaupungin rajojen yli ulottuvien luontovaikutusten arviointi on keskeistä luontokadon torjumisessa. Nykytilan arvioimisen jälkeen on tärkeä

mieltä keinoja pienentää kaupunkiorganisaation toiminnan aiheuttamia huonoja luontovaikutuksia ja lisätä positiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen.

Me allekirjoittaneet esitämme, että luontojalanjäljen laskemisen pohjalta Helsingin kaupunki asettaa kansainvälisten luontotavoitteiden kanssa linjassa olevat tavoitteet oman luontojalanjäljen pienentämiseksi ja pyrkii suunnitelmallisesti haitallisten luontovaikutusten vähentämiseen. Toimet liitetään osaksi Helsingin ympäristönsuojelun tavoitteita ja niiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain."

Toimivalta

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallituksen on osoitettava aloite vastattavaksi sille lautakunnalle tai johtokunnalle, jonka toimivaltaan tai jonka alaisen viranomaisen toimivaltaan aloitteessa esitetty toimenpide kuuluu.

Aloitteessa esitetty toimenpide kuuluu kaupunkiympäristölautakunnan tai sen alaisen viranomaisen toimivaltaan.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Pirita Kuikka, ympäristötaloussuunnittelija, puhelin: 09 310 32045
pirita.kuikka(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 28.02.2024 Kari Emma Helsingin luontojalanjäljen pienentäminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Aloitteen tekijä

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano